

Vuk'uzenzele

O e tlisetswa ke Dikgokahano tsa Mmuso (GCIS)

Sesotho/English

Motsheanong 2016 Kgatiso 1

Moruo wa lewatle wa Aforika Borwa o utulla dibiliyone
Leqephe 2

R210 milione ya ntlafatso ya mebila le marokgo a Johannesburg
Leqephe 5

E na le Dipapatso tsa Mesebetsi Kahare

Lefapha la Merero ya Lehae le thakgola dikopo tsa mangolo a boitsebiso ka inthanete

Moporesidente Jacob Zuma le Letona la Merero ya Lehae Malusi Gigaba nakong ya ho thakgolwa ha lenaneo la *e-HomeAffairs*.

Nonkululeko Mathebula

Lefapha la Merero ya Lehae le entse hore ho be bobebe haholo hore batho ba ka etsa dikopo tsa dikarete tsa boitsebiso le tsa diphasepoto.

Batho ba dulang Gauteng le Motse Kapa ha ho sa hloka hore ba ka ema mela ho etsa dikopo tsa ditokomane tse, empa jwale ba ka etsa dikopo inthaneteng mme ba itatela tsona dibankeng tsa bona ka nako e itseng.

Lefapha le sebedisana mmoho le dibanka tse nne tse kgolo tsa naha e leng: Absa, FNB, Standard Bank le Nedbank, ho netefatsa hore morero wa *e-HomeAffairs* wa phethahala.

Mokgwa ona o ikemiseditse ho fokotsa mela e metelele diofising tse 140 ho phahlalla le naha le ho etsa hore ditshebetso tsa lefapha di fumanehe ha bonolo.

Letona la Merero ya Lehae Malusi Gigaba o itse Aforika Borwa ke naha ya pele ya ho kenya tshebetso mokgwa o tshwanang le ona.

E-HOMEAFFAIRS

e-HomeAffairs e dumella batho ba dilemong tse 30 ho isa ho tse 35 ho etsa dikopo tsa dikarete tsa boitsebiso le tsa diphasepoto, ho amohela

ditokomane tsa bona le ho lefella dikopo tsa bona inthaneteng. Hape ba ka hlophisa le dibanka tsa bona tse kgethilweng ho ilo nka dinepe le ho hatisa menwana.

Hanghang kamora mono SMS e tla romelwa ho mokopi e hlalosa hore a ka lata ditokomane tsa hae neng. Ditjeho bakeng sa karete ya boitsebiso ke R140 mme bakeng sa phasepoto ke R400.

Ha jwale e se e le batho ba fetang 4 000 ba seng ba ingodisitse ka phothale.

Ha a ne a bua nakong ya ho thakgolwa ha mokgwa ona, Moporesidente Jacob Zuma o itse o itumetse ka mekgwa e ntlafaditsweng ya tshireletso eo lefapha la Merero ya Lehae e e kentseng tshebetso. O itse ho kenngwa

tshebetso ha karete ya boitsebiso ka selemo sa 2013 e emelang bukana ya boitsebiso e tala e nang le baakhouto e bile mohato o moholo haholo.

"Re thabile e le kannete hore dibanka di ipope ngatana ho sebetse le Lefapha la Merero ya Lehae. Lefapha lena le setsing sa maphelo a batho ba rona le ba bang ba phelang naheng ya rona," o buile jwalo.

Moporesidente Zuma o hwehlile mekgatlo ya poraefete ho tshehetsa lefapha ka hohle ka moo e ka kgonang.

HO HOHELA DIBANKA TSE DING HO NKA NKAROLO

Kgabareng Letona Gigaba o itse lefapha la hae

le tla mema dibanka tse ding ho kena temeng.

"Re leka ho atolosa mehato ya rona ho etsa hore ho be bobebe bakeng sa batho hore ba etse dikopo tsa ditokomane tsa bona."

"Porouse e na kaofela ha e hloke pampiri hape e sebetse ka dijithale mme ha ho motho ya kenang dipakeng tsamaisong ya yona.

"Re ka o netefalletsa hore ha o fumana karete ya hao ya boitsebiso, motho ya tla beng a qala ho e ama ke ha e ne e tsamaiswa ka omfolopo ho tloha moo di hatswang ho ya ofising eo o tlang ho e lata teng," ho buile jwalo Letona Gigaba.

HO NTLAFATSENG DITSHEBELETSO

Moalodikakaretso wa Merero ya Lehae Mkhusele Apleni o itse mokgwa ona hape o ikemiseditse ho ntlafatsa boporofeshenale ka hara lefapha.

"Bonyofonyofo bo ne bo jele setsi mme dibukana tsa boitsebiso tsa batho di ne di utsuwa mme di le tsietsing ka dinako tsohle.

"Lefapha la rona le ne le amahangwa le mela e metelele le dihora tse ngatangata tseo motho a di emang bakeng sa ditshebetso mme hona ho re qobelletse ho kgema le dinako le ho kena lekoteng le mehato ya thekenoloji ya lefatshe."

"Botle ba mokgwa ona ke hore baahi ba kgethang tselo ena ha ba lokela ho ema mela diofising, ho bolelang hore diofisi tsa Lefapha la Merero ya Lehae di tla lokolloha ho thusa batho ba bang ba sa kgoneng ho sebedisa mokgwa ona ka potlako," o buile jwalo Apleni.

Roodepoort, Bophirima ba Johannesburg, moahi Lungile Maseko o boleletse *Vuk'uzenzele* hore o itumelletse mokgwa ona o motjha.

"Ke thabile hore ka dinako tsohle mmuso o fumana ditsela tsa ho ntlafatsa phano ya ditshebetso."

"Le ha nkeke ka kgona ho sebedisa phothale ena ka lebaka la hobane ke sa lokela ho ya ka dilemo, ke rata ho bua nnete hore mokgwa ona o motle. Hona ho tla fedisa bonyofonyofo mme batho ba keke ba hlola ba ikopa mesebetsing ho lokisa ditaba tsa bona tsa mangolo a boitsibiso kapa tsa diphasepoto," ho buile jwalo Maseko.

Lefapha le na le sebete ka hore lenaneo lena le tla fetisetswa naheng ka bophara mme le tla kgothalletsa batho ho ya ditheong tse na ho fumana dithekeiti tsa bona tsa matswalo le tsa batho ba hlokaletse.

MAKALA A DIBANKA A SENG A LE MOTJHENG

ABSA	FNB	STANDARD BANK	NEDBANK
ABSA Lifestyle Centre, Centurion	FNB Menlyn, Pretoria	Standard Bank, Killarney, Rosebank	Nedbank, Rivonia, Johannesburg
ABSA Towers North, Johannesburg	FNB Merchant Place, Rivonia, Johannesburg	Standard Bank, Canal Walk, Cape Town	Nedbank, Lakeview, Roodepoort
ABSA Ghandi Square, Johannesburg	FNB, Lifestyle Centre, Centurion		

BOPHELO BO BOTLE

Ho nyehela ka ditho tsa mmele ho ka pholosa bophelo

Noluthando Mkhize

Mosa Mphore o re jwale ke nako ya hore maAforika Borwa a tlohele ho ba le menahano e fosahetseng mabapi le nyehelo ya ditho tsa mmele.

"Batho ba re ho nyehela ka ditho tsa mmele ho fosahetse. Ebile hono ho kgahlanong le ditumelo le ditso tsa bona. Ba lebala hore ha o fana ka tumello bakeng sa nyehelo ya ditho tsa hao o neha motho e mong monyetla wa bobedi wa ho phela," o buile jwalo Mphore.

Mphore o ne a bua le Vuk'uzenzele ho tswa lapeng la hae Soweto, Johannesburg. Ke bopaki bo tletseng ba bohlokwa ba hore ha o nyehela ditho tsa mmele o ka neha batho ba bang monyetla wa bobedi wa ho phela.

HO LWANELA HO PHELA

Ka selemo sa 2011 bophelo ba Mphore bo ile ba mpefala haholo ha a ne a kula mme a iphumana a le sepetelele a lwanela bophelo ba hae.

"Ke hopola toro ena e tshosang jwale ka ha eka e etsahetse maobane. E ne e le nako e mpherekanyang ha ke ne ke qala ho kula. Motsotso o mong ke tla ikutlwa ke phetse hantle mme hanghang motsotso o mong ke ferekane ke utlwe eka nka hlatsa mme ke fellwe ke matla.

"Ke ne ke ba na le dikerempe ka mpeng kgafetsa, mme ke hlatsa ka dinako tsohle, ebile ke sa kgona ho beha dijo ka maleng. Hona ile ha ntshosa haholo ka ha ke le mohlankana ya phelang ka tlhokomelo le ka sedi hape ke nka karolo dipapading tse ngata tse jwalo ka mabelo le papadi ya tenese."

O ile a ilo bona ngaka ya hae e ileng ya elellwa hore kगतello ya hae ya madi e hodimo haholo bakeng sa dilemo tsa hae mme ya belaela lefu la diphio.

"Dingaka di ile tsa nka sampole ya moroto wa hae e bontshitseng boteng ba porotheini

e phahameng haholo. Diphio tsa me di ne di se di sa sefe diporotheini le ditshila. Hona ho ile ha netefatswa sepetlele sa Chris Hani Baragwanath hore ke na le phio e felletseng ke matla."

"Dingaka di ile tsa ntlhalosetsa hore maemo ana a bakwa ke kगतello e hodimo ya madi e bakilweng ke lebaka la historo ya lelapa le tshwentsweng ke lefu lena le sa phekoheheng."

Mphore o itse dingaka di mmoleletse hore o bile lehlohonolo hore a be a santse a phela.

"Ke dutse sepetlele dikgwedi tse tharo mme ke ne ke beilwe kalafong ya haemodialysis."

Ho haemodialysis, motjhini o sefa ditshila, letswai le lero le tswang mading ha diphio di se di sa sebetse hantle ho etsa mosebetsi wa tsona ka nepo.

haemodialysis ke kalafo e tlwaelehileng ya maemo a hodimo bakeng sa ho alafa diphio.

Ho ya ka Lefapha la Bophelo bo Botle, kalafo ya Haemodialysis e fumanwa dipetlele tse fapaneng tsa mmuso ho phahlalla le naha, tsona ke Sepetlele sa Kimberley Kapa Lebowa (Kapa Lebowa), Sepetlele sa Klerksdorp, Sepetlele sa Job Shimankana Tabane le Sepetlele sa Porofense sa Mafikeng (Lebowa Bophirima), Sepetlele sa Universitas (Foreistata), Sepetlele sa Livingstone le Sepetlele sa Frere ho la Kapa Botjhabela, Sepetlele sa Tygerburg (Kapa Bophirima), Sepetlele sa bana sa Red Cross War Memorial le Sepetlele sa Groote Schuur.

Ho la KwaZulu-Natal Sepetlele sa Inkosi Albert Luthuli le sona se fana ka kalafo ya haemodialysis, ha kalafo Gauteng e fumanwa ho Sepetlele sa Charlotte Maxeke, George Mukhari le Steve Biko Academic.

Mpumalanga, kalafo ya haemodialysis e fumanwa Sepetlele sa Rob Ferreira le ho sa Witbank.

Mphore o itse bophelo bo ile ba fetoha haholo ka ha a ne a kula kgafetsa mme a kena a tswa sepetlele.

"Hona ho tswelletse pele ho fihlela ke be

ke qala dialysis lapeng, e leng ntho e neng e se monate haholo ha ke tlameha ho dula motjhining dihora tse nne kaofela."

"Ke ne ke le lenaneng la batho ba emetseng nyehelo ya phio. Ke ne ke ikutlwa ha bophela ba ka bo ntse bo arohana le nna hanyane hanyane, mme le metswalle e ntse e emella thoko le nna. Le ha ho le jwalo ke ne ke ena le tshetsetso ya lelapa lesa, metswalle ya sebele le moratuwa wa ka.

Ka selemo sa 2013 Mphore o itse o ile a ilo kenngwa phio e nngwe.

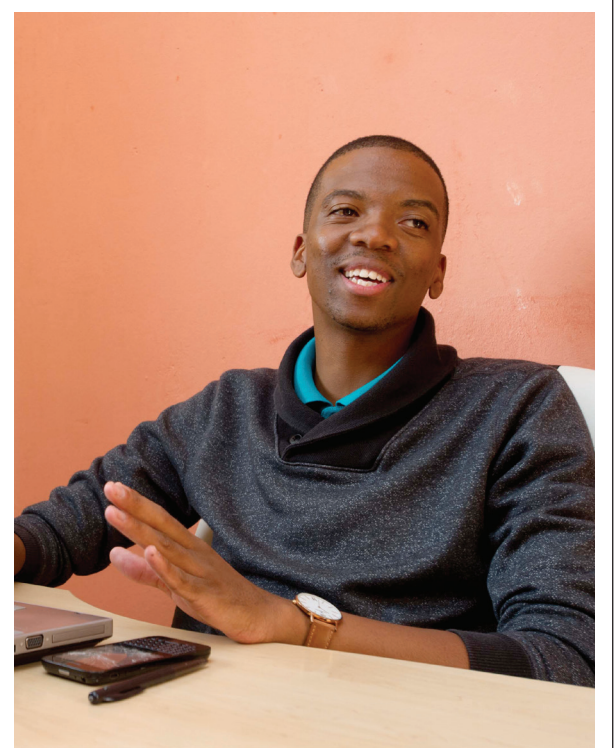
"Ho nkile dikgwedi tse tharo hore ke ithole hantle kamora sejeri. Ka lebaka la seo ke fetileng ho sona ke ile ka nka qeto ya hore ke behe batho leseding ka ho nyehela ka ditho tsa mmele le ho bua ka pale ka le ho ruta batho ka mahloko a sa phekoheheng."

MOKGATLO WA OPEN-EYE FOUNDATION

Ha a ne a le sepetlele, Mphore o entse kano ya hore o tla pholosa bonyane bophelo ba motho a le mong le ho ruta setjhaba ka lefu la diphio.

"Ke qadile mokgatlo wa Open-Eye Foundation, e leng mokgatlo wa bophelo bo botle le tshedimosetso o sa etseng phaelo mme o ruta setjhaba ka mahloko a folang le a sa foleng le menyetla ya ho pholosa maphelo ka nyehelo ya ditho tsa mmele."

O tlatsitse ka hore bophelo bo ya hodimo le fatshe empa o motlofo ka ho fumana monyetla

Mosa Mphore o fumane monyetla wa bobedi wa ho phela mme o leboha mofani wa phio eo a e fumaneng. Jwale o sebedisa matsatsi a hae a ho phela ho ruta setjhaba mabapi le nyehelo ya ditho tsa bohlokwa tsa mmele.

wa bobedi wa ho phela, ho mo entseng hore a nehele bohelo ba hae ho ruteng batho ba bang.

Ha o batla ho tseba haholwanyane mabapi le nyehelo ya ditho tsa mmele, etela www.odf.org.za kapa letsetse nomoro ena e sa lefellweng 0800 22 66 11.

O hloka tsebo efe mabapi le nyehelo ya ditho tsa mmele

ORGAN DONOR FOUNDATION

Noluthando Mkhize

Batho ba bangata ha ba tsebe hore ho nyehela setho sa mmele kamora ho hlokofoala ho pholosa bophelo ba motho e mong.

Ho na le batho ba diketekete ba emetseng hore motho a nehele ka setho sa mmele hore ba kgone ho phela kapa ba phele bophelo bo itekanetseng.

Mekgatlo e tshwanang le Organ Donation Foundation e neha setjhaba thuso le tsebo ka nehelano ya ditho tsa mmele le bohlokwa ba ho ingodisa jwaloka monehedi wa ditho tsa mmele.

Emlynn Roynie ho tswa mokgatlong wa Organ Donor Foundation o itse ha jwale ho na le batho le bana ba fetang 4 300 ba emetseng nehelano ya ditho tsa mmele le ho kenngwa ditho tse ding mona Aforika Borwa.

"Ka bomadimabe ke batho ba ka tlase ho 600 ba tla kenngwang ditho tsa mmele le ho fumana monyetla wa bobedi wa ho phela ka lebaka la tlhokoheho ya ditho tsa mmele. Re kopa motho e mong le e mong ho ingodisa le ho ba tharollo ya bothata bona ba dipalopalo tse tse tlase," o buile jwalo Roynie.

Motho e mong le e mong ya phetseng hantle mme a se na mafu a sa phekoheheng a ka amang moamohedi a ka amohelwa jwaloka monehedi wa ditho tsa mmele.

Ditho tsa mmele tse jwaloka pelo, sebete le phenkerisi di ka pholosa maphelo a mararo, ha diphio le matshwafo tsona di ka pholosa maphelo a mang a mane.

Ha ho na tefo bakeng sa ho nehelano ka ditho tsa mmele, mme le ba lelapa ha ba lefe bakeng sa nyehelo ya ditho tsa mmele.

Ke ba monehedi wa ditho tsa mmele/dithishu jwang?

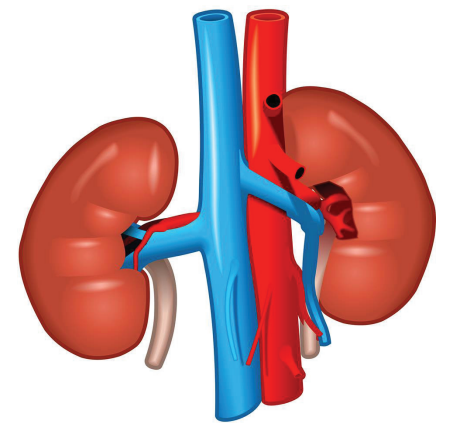
Hae ba o rata ho ba monehedi wa ditho tsa mmele letsetsa mokgatlo wa Organ Donor Foundation nomorong ena e sa lefellweng: 0800 22 66 11, kapa ingodise inthaneteng ho www.odf.org.za Kamehla tsamaya ka Karete ya hao e bontshang ha o le Monyeheli wa Ditho walateng ya hao kapa o e behe ka hara bukana ya hao ya boitsebiso kapa ka hara laesense ya hao ya ho kganna. Ho bohlokwa ho ba lelapa la hao hore ba tsebe ka ditabatabelo tsa hao ka ha NTLE le tumello ya bona ditho tsa hao tsa mmele/dithishu di ke ke tsa amohelwa.

Hlokomela diphio tsa hao

Lefu le sa phekoheheng la diphio ke lefu la motjhetha fatshe le tswellang ho nka maphelo a diketekete tsa batho lefatshe ka bophara.

Palo ya batho ba hlokoheheng kalafo ya lefu la diphio e ntse e eketseha mme hona ho kenya kगतello ho tsamaiso e ntseng e imetswe ya bophelo bo botle.

Ho natefelwa ke bophelo bo botle le ho qoba lefu la diphio o lokela ho hlokomela diphio tsa hao.

Ha o batla ho tseba haholwanyane mabapi le kalafo ya haemodialysis letsetsa:

Kapa Lebowa

Sepetlele sa Porofense sa Kimberley - 053 802 9111

Lebowa Bophirima

Sepetlele sa Klerksdorp - 018 406 4600
Sepetlele sa Job Shimankana Tabane - 014 590 5100
Sepetlele sa Porofense sa Mafikeng - 018 383 2005

Foreistata

Sepetlele sa Universitas - 051 506 3500

Kapa Botjhabela

Sepetlele sa Livingstone - 041 405 9111
Sepetlele sa Frere - 043 709 1111

Kapa Bophirima

Sepetlele sa Tygerburg - 021 938 4785/6
kapa 021 938 6595/6

Sepetlele sa Bana sa Red Cross War Memorial - 021 658 5111
Sepetlele sa Groote Schuur - 021 404 9111

KwaZulu-Natal

Sepetlele sa Inkosi Albert Luthuli - 031 240 1911

Gauteng

Sepetlele sa Charlotte Maxeke - 011 488 4911
Sepetlele sa George Mukhari - 012 529 3111
Sepetlele sa Steve Biko Academic - 012 354 1702

Mpumalanga

Sepetlele sa Rob Ferreira - 013 741 6100
Sepetlele sa Witbank - 013 653 2000

Limpopo

Sepetlele sa Porofense sa Polokwane - 015 287 5000